

Til góðra verka

Egilsstöðum 19. feb. 2007

Umsögn um frumvarp til laga um réttindi og skyldur erlendra fyrirtækja sem senda starfsmenn tímabundið til starfa á Íslandi og starfskjör starfsmanna þeirra. (Þskj. 810, 541. mál).

Inngangur:

Síðustu ár hefur atvinnulíf á Austurlandi tekið stakkaskiptum vegna stórframkvæmda á svæðinu. Mikill fjöldi erlendra starfsmanna hafa komið á félagssvæði okkar í tengslum við þessar framkvæmdir og almenna uppbyggingu sem fylgt hefur í kjölfarið. Talsverð brögð hafa verið að því að brotið hafi verið á erlendu launafólki og kjör þess hafi verið undir lágmarkskjörum smbr. íslenska kjarasamninga. Ástæður þessara brota má rekja til eftirfarandi þátta:

1. Erlend fyrirtæki þekkja ekki til reglna sem hér gilda og leita sér ekki ráðgjafar hjá samstarfsaðilum hér á landi.
2. Erlend fyrirtæki þráast við í lengstu lög að virða lög og kjarasamninga þrátt fyrir ráðgjöf t.d. Ráðgjafa-og endurskoðunarfyrirtækja.
3. Erlend fyrirtæki (og starfsmannaleigur íslenskar sem erlendar) brjóta vísitandi á starfsmönnum sínum og reyna á alla lund að takmarka aðgang stéttarféлага að starfsmönnum sínum og tefja eins og unnt er alla málsmeðferð.

Þetta ástand er farið að bitna beint á félagsmönnum AFLs og má fullyrða að hér á svæðinu eru “félagsleg undirboð” í gangi þrátt fyrir viðleitni félagsins til viðnáms.

Félagsleg undirboð:

Það er skoðun AFLs – Starfsgreinafélags Austurlands að til að berjast gegn félagslegum undirboðum á vinnumarkaði þurfi:

1. Skýrar reglur og hörð viðurlög við brotum á lágmarkskjörum launafólks.
2. Tryggt upplýsingaflæði til erlends launafólks og aðgang stéttarféлага að erlendum launafólki þannig að unnt sé að afla réttra upplýsinga um kjör þess.

Á síðasta ári hefur AFL kært til lögreglu í tvígang augljós brot á lögum, vegna erlendra launamanna hér á svæðinu, en í bæði skiptin urðu viðbrögð yfirvalda lítil sem engin og starfssemin hélt áfram þar til AFL greip til frekari aðgerða.

Það er skoðun stjórnar AFLs svo og fjölmargra funda trúnaðarmanna félagsins á svæðinu, að erlend fyrirtæki svo og starfsmannalaleigur, hafa í mörgum tilfellum beitt erlent starfsfólk sitt þvingunum. Ljóst er að jafnvel lág laun á íslenskan mælikvarða, geta verið mjög há í heimalandi starfsfólksins. Ennfremur höfum við ítrekað fengið heimildir fyrir því að erlendu launafólki er hótáð brottrekstri og heimflutningi, ræði það við fulltrúa félagsins eða yfirvöld. Þá eru óstaðfestar heimildir fyrir því að einstök fyrirtæki gefi út fyrirmæli um hvað starfsfólk skuli segja yfirvöldum eða fulltrúum stéttarfélaga og jafnvel munu vera dæmi um að dreift hafi verið fjölrituðu plaggi með fyrirmælum um það hverju starfsmenn skuli ljúga um launakjör sín.

Í einu tilviki, sem nú er til rannsóknar hjá félaginu, eru uppi grunsemdir um að erlent fyrirtæki, með aðstoð íslensks samstarfsaðila, gefi út launaseðla með eðlilegum launum og skili sköttum og skyldum samkvæmt þeim – en greiði síðan erlendu starfsfólki mun lægri laun, samkvæmt ráðningarsamningi gerðum í heimalandi starfsmanna og sem hefur aldrei verið sýndur Vinnumálastofnun eða stéttarfélagi hér á landi. Starfsmenn þessa fyrirtækis hafa skýr fyrirmæli um að svara öllum fyrirspurnum á þá lund að þeir fái greidd laun samkvæmt íslensku launaseðlunum og hótáð brottrekstri og jafnvel öðru verra, skýri þeir satt og rétt frá.

Skert samkeppnisstaða “heiðarlegra fyrirtækja”.

Í samtölum við forráðamenn og yfirmenn fjölda íslenskra fyrirtækja síðustu misseri hefur ítrekað komið fram að fyrirtæki sem virða lög og kjarasamninga standa nú frammi fyrir því að vera í samkeppni við fyrirtæki sem brjóta á starfsfólki sínu, virða ekki kjarasamninga og sinna hvorki um öryggi starfsmanna sinna né aðbúnað.

Það má vera öllum ljóst að slík starfssemi er ekki vænleg til að styrkja það velferðarkerfi sem íslenska þjóðin hefur byggt upp á síðustu áratugum.

Almennt um ofangreint frumvarp:

Frumvarp það sem beðið er um umsögn um, bætir mjög það ástand sem nú ríkir á vinnumarkaði. Það er ljóst að fyrirtæki sem fjallað er um í tölulíðum 1 og 2 í inngangi hér að ofan, munu að öllum líkindum virða gildandi kjarasamninga eftir gildistöku þessara laga. Á hinn bóginn má búast við því að fyrirtæki sem vísvitandi brjóta á starfsfólki sínu í dag munu halda því áfram enda eru viðurlög samkvæmt þessu frumvarpi óljós og erfitt getur reynst að sannreyna brot fyrirtækja.

Frumvarpið kveður aðallega á um skyldur fyrirtækja til að veita Vinnumálastofnun upplýsingar.

AFL – Starfsgreinafélag Austurlands óttast að slík ákvæði hafi lítið að segja gagnvart fyrirtækjum sem vísvitandi brjóta á starfsfólki sínu. Fyrirtækin geta auðveldlega afhent skjöl sem virðast uppfylla lög og samninga og eru gerð einungis til þess arna.

Við vekjum athygli á því um hversu mikinn hagnað getur verið að ræða. Ef hver starfsmaður í 50 manna vinnuhóp er hlunnfarinn um kr. 100.000,- á mánuði hagnast viðkomandi fyrirtæki/starfsmannaleiga um 5 milljónir króna mánaðarlega og að öllum líkindum er þessum hagnaði komið fyrir á bankareikningum erlendis og aldrei gefinn upp til skatts hér á landi. Hvati óheiðarlega rekstraraðila, innlendra sem erlendra, til brota á lögum um starfskjör, er því verulegur og réttur Vinnumálastofnunar og stéttarféлага til eftirlits ætti að vera í hlutfalli við þennan hvata. Þá ættu viðurlög við brotum á kjörum erlends starfsfólks að vera í samræmi við mögulegan hagnað fyrirtækjanna af lögbrotum.

Um einstakar greinar:

Greinar 1 – 7. Engar athugasemdir.

Grein 8. – Sjá athugasemd við grein 13.

Grein 9. – Ekki góð grein. Unnt er framkvæma stór verkefni með stórum hóp sérhæfðra starfsmanna á fjórum vikum. Upplýsingaskyldan ætti að vera fyrir hendi. Stingum upp á að grein 9 verði felld niður.

Grein 11. Hvað gerist ef notendafyrirtæki sinnir ekki þessari skyldu sinni. Hér vantar ákvæði um að notendafyrirtækið sé ábyrgt fyrir brotum erlends fyrirtækis eða starfsmannaleigu, hafi það ekki fengið umræddar upplýsingar og/eða ákvæði um viðurlög ef þjónusta viðkomandi fyrirtækis er móttækin áður en upplýsingarnar hafa verið veittar. Ennfremur: Hvaða viðurlög eru við því ef notendafyrirtæki sinnir ekki tilmælum stéttarfélags og/eða trúnaðarmanns félagsins. Hvað er eðlilegur frestur á því að standa skil á umbeðnum upplýsingum? AFL vekur athygli á því að reynsla okkar síðustu misseri sýnir að það er tilgangslaust að setja reglur og lög ef ekki eru skýr ákvæði um viðurlög.

Grein 12. Afskaplega veik grein og sérstaklega í ljósi þeirra miklu hagsmuna sem um ræðir. Hér vantar skýrara orðalag og ákvæði um viðurlög. Varðandi síðustu setningu greinarinnar skiljum við ekki alveg hvers vegna á að krefja fyrirtæki um að fara eftir lögum – við höldum að það væri grundvallarregla í þjóðfélagi okkar að einstaklingar og félög færu að lögum. Ef fyrirtæki eru staðin að lögbrotum á ekki að “biðja” þau um að fara að lögum heldur beita viðurlögum svo sem gert er við alla almenna borgara er brjóta lög.

Grein 13. Ákvæði um aðgang stéttarfélaga þarf að vera mun víðtækara og m.a. að tryggja:

1. Að Vinnumálastofnun upplýsi viðeigandi stéttarfélag um alla þjónustusamninga smbr. gr. 8.
2. Að stéttarfélög geti fengið afrit ráðningarsamninga án tillits til þess hvort um grun á gildandi kjarasamningum sé að ræða.
3. Stéttarfélögum sé tryggður aðgangur að erlendu starfsfólki, vinnusvæðum og kaffistofum, matsölum. Ennfremur að Stéttarfélögum sé heimilt að boða til vinnustaðafunda á vinnutíma smbr. gildandi kjarasamninga, svo oft sem nýjrir hópar starfsmanna taka til starfa á félagssvæðinu. Einnig að stéttarfélögum sé heimilt að dreifa upplýsingabæklingum og hengja upp tilkynningar í matsölum og kaffistofum og á vinnustöðum.

Ennfemur að ákvæði séu um viðurlög við brotum á þessum ákvæðum og að stéttarfélagi sé heimilt að kalla til lögreglu til að fá aðgang að erlendu starfsfólki fyrirtækja, sé reynt að hindra þennan aðgang.

AFL – Starfsgreinafélag Austurlands gerir ekki frekari athugasemdir við lagafrumvarp þetta á þessu stigi.

Að lokum:

Við vekjum athygli á því að við metum stöðuna þannig að við séum hreinlega í nauðvörn fyrir kjörum launafólks á svæðinu. Með félagslegum undirboðum er verið að grafa undan líf skjörum okkar félagsmanna og brotið er á erlendu launafólki vísvitandi. Nú þegar hefur þetta bitnað helst á þeim sem síst skyldi, lægst launuðu félagsmönnum okkar í ýmiss konar þjónustustörfum.

Ennfremur er hart sótt að félagsmönnum okkar í ýmsum iðngreinum og má sérstaklega nefna byggingariðnað og málmíðnað. Hér er starfsfólk með óstaðfest iðnréttindi að ganga í störf íslenskra iðnaðarmanna og dæmi eru um heil fjölbýlishús í byggingu þar sem varla sjást iðnmenntaðir menn.

Ef ekki verður brugðist hart við má búast við að undirboð herji á vinnumarkaðinn allan innan tíðar og þannig verði grafið undan velferðarkerfi okkar.

Við biðjum því þingmenn að taka ábendingar okkar til málefnalegrar umfjöllunar.

F.h. AFLs – Starfsgreinafélags Austurlands

Sverrir Albertsson